

Motion till riksdagen 2024/25:2691

av Jessica Rodén och Petter Löberg (båda S)

Stärkt statlig finansiering av välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att statsbidrag till kommuner och regioner indexeras för att undvika en smygande urholkning av den statliga delfinansieringen av kommunala och regionala välfärdsåtaganden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det kommunala utjämnningssystemet bör reformeras i syfte att utjämna de systematiska skillnaderna mellan skattesatserna i landets kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enskilda medborgare drabbas hårt och orättfärdigt när vården, skolan, omsorgen eller det sociala arbetet inte håller måttet. Det tär på medborgares förtroende för välfärdsstaten. Samhällsbygget med välfärdsstaten som grundsten förutsätter en god organisation och välfärdsarbetare med goda villkor och rätt utbildning.

Som grund till välfärdens utmaningar står både direkta nedskärningar men oftare dolda budgetminskningar. Stora delar av det årliga så kallade reformutrymmet i statens finanser har exempelvis skapats genom att välfärdens kostnader inte räknats upp avseende inflation och lönekostnader. Denna ständigt pågående ”effektivisering” har gröpt ur välfärdens verksamheter.

Undersköterskor, lärare, sjuksköterskor, barnskötare, läkare och andra yrkesgrupper som utgör stommen i välfärdssystemen larmade om att situationen var ohållbar redan före pandemin som drabbade världen 2020. Finansdepartementet uppskattade i sin långtidsutredning redan före nuvarande kostnadskris i välfärden att 30–45 miljarder (cirka 0,5–0,75 procent av BNP) mer skulle behövas år 2026 bara för att upprätthålla nuvarande välfärdsnivå.

Till detta kommer att de ekonomiska klyftorna både inom och mellan Sveriges olika geografiska delar idag är oacceptabelt stora. En majoritet av kommunerna och

regionerna har en akut ekonomisk situation vilket i förlängningen medför att en stor del av Sveriges befolkning inte får den välfärd de har rätt till enligt lag. Samtidigt hamnar skattemedel som vinster hos privata storföretag istället för att gå till välfärden.

Den statliga närvaron i landet har försämrats på många områden. Ojämlikhet mellan orter, kommuner och regioner utgör ett allvarligt hot mot tilltron till välfärdssamhället och, i förlängningen, det demokratiska styrelseskicket i landet. Det undergräver också förtroendet till och möjligheten att genomföra en rättvis grön omställning.

Sverige består av 290 kommuner och 21 regioner där förutsättningar att leverera välfärd och service varierar kraftigt. Det finns stora skillnader vad gäller allt från demografi och geografi till skattekraft och intäkter från kommunala avgifter, mark- och bolagsäggande. Det kommunala utjämnningssystemet ska kompensera för dessa strukturella olikheter. Skillnader i kommunalskatt ska därför enbart reflektera skillnader i service, effektivitet och avgiftsnivå. Men så är inte fallet idag. 2023 betalar en löntagare i Stockholmskommunen Österåker drygt 17 procent kommunalskatt jämfört med nästan 24 procent i norrländska Dorotea och Vännäs. Därför bör det kommunala utjämnings-systemet reformeras – så att dessa orättfärdiga skillnader i kommunalskatter minskar betydligt.

Jessica Rodén (S)

Petter Löberg (S)